

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ ДО ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

FORMATION OF POSITIVE MOTIVATION OF LATIN LANGUAGE LEARNING BY LAW-STUDENTS

Стаття присвячена формуванню та дослідженню домінуючих мотивів у вивченні латинської мови студентами-юристами. У статті розглянуто шляхи підвищення мотивації до вивчення дисципліни «Латинська мова» в юридичних ЗВО та обґрунтовано її доцільності. Зокрема, увагу зосереджено на вивченні юридичної термінології. Мотивація є найважливішою основою досягнення успіху у вивченні мов. Наведено кількісні та якісні дані, отримані в результаті анкетування студентів першого курсу юридичного факультету Національного університету державної фіскальної служби України, проведеного з метою виявлення спрямованості навчальної мотивації під час вивчення дисципліни «Латинська мова».

Ключові слова: процес підготовки майбутніх юристів, мотивація, формування, рівень професіоналізму, Римське право.

Статья посвящена формированию и исследованию доминирующих мотивов в изучении латинского языка студентами-юристами. В статье рассмотрены пути повышения мотивации к изучению дисциплины «Латинский язык» в юридических ЗВО, и обоснована ее целесообразность. В частности, внимание сосредоточено на изучении юридической терминологии. Мотивация является важнейшей основой достижения успеха в изучении языков. Приведены количествен-

ные и качественные данные экспериментальных данных, полученных в результате анкетирования студентов первого курса юридического факультета Национального университета государственной фискальной службы Украины с целью выявления направленности учебной мотивации при изучении дисциплины «Латинский язык».

Ключевые слова: процесс подготовки будущих юристов, мотивация, формирование, образовательный процесс, уровень профессионализма, Римское право.

The article deals with the ways of increasing motivation towards the academic discipline «Latin Language» at the Law department. The prospect of further research is the analysis of the student's interest while studying the discipline Latin at the Law department. The author investigates the dominant motives of learning Latin by law students. Quantitative and qualitative analysis of the experimental data obtained as a result of a questionnaire survey of the first year students of the Law Department of National University of State Fiscal Service of Ukraine are given. Analysis of the data shows that average level of intrinsic motivation dominates among law students in the in the study of the discipline «Latin language»

Key words: Motivation of learning activities, Latin language, formation, Roman law, future lawyers.

УДК [378.015.3:005.32]:378=174

Дьома Н.С.,

старший викладач кафедри сучасних європейських мов
Національного університету державної
фіскальної служби України

Постановка проблеми. Сьогодні, в добу інформаційного суспільства, актуальним є питання щодо зниження студентської успішності, особливо в контексті непрофільюючих дисциплін. Як відомо, латинська мова на юридичному факультеті належать до дисциплін за вибором, хоча безпосередньо пов'язана з такими фаховими предметами, як римське право, цивільне право та ін. На жаль, студенти вважають її другорядною та значний час приділяють увагу фаховим дисциплінам. Отже, як мотивувати студентів-юристів до вивчення латини, її широкого застосування в майбутній професійній діяльності – ось у чому полягає питання для сучасного викладача-предметника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нечисленні педагогічні дослідження навчання латини в юридичних ЗВО стосуються в основному методики викладання цієї мови на різних факультетах. Побіжно торкається теми викладання латини на юридичному факультеті Р. Миленкова, досліджуючи проблему формування професійно-термінологічної компетентності студентів юридичних ЗВО у фаховій підготовці [4, с. 337]. Питанням навчання латини студентів-юристів присвячена низка статей Р. Миленкової [4]. Дослідження ґрунтується на загальнотеоретичних положен-

нях навчальної мотивації, розроблених у працях В. Давидова, Д. Ельконіна, О. Леонтьєва, А. Маркової, А. Реана, С. Рубінштейна, Т. Ільїної, В. Якуніна та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Зміна методологічної парадигми у викладанні класичних мов, зокрема латинської мови, майбутнім юристам розглядається як частина загальної проблеми підвищення рівня професійної компетентності фахівців. Зв'язок даної статті з науковими та практичними завданнями полягає в тому, що нині, коли юридична професійна галузь досягла критичної межі в рівні конкуренції, існує об'єктивна необхідність підвищення якості гуманітарної освіти шляхом оновлення дидактико-методологічного комплексу викладання дисципліни «Латинська мова».

Мета статті – дослідити мотиви вивчення латинської мови студентами-юристами, виявити спрямованість навчальної мотивації та рівень внутрішньої мотивації при вивченні відповідної дисципліни.

Виклад основного матеріалу. Латинську мову включено до навчального плану юридичного ЗВО, виходячи з потреб сучасної юридичної освіти. При

цьому йдеться не просто про вивчення студентами ще однієї, і до того ж мертвої, іноземної мови. Цілі викладання курсу латини на юридичному факультеті виходять далеко за рамки лінгвістики. У кінцевому результаті сенс занять полягає в тому, щоб, розглядаючи латинську мову як інструмент пізнання світової культури, залучити майбутніх юристів до здобутків античної та середньовічної культури, показати її глибокий вплив на подальший духовний розвиток європейських країн, тобто протягнути нитку від античності до сучасності, тим самим допомагаючи студентам орієнтуватися у світі справжніх духовних цінностей. Таке широке трактування завдань навчання латини сприяє багатосторонньому впливу на інтелект і особистість студента.

На сьогодні практична необхідність у знанні латинської мови не є для юриста настільки актуальною, якою вона була ще донедавна. Водночас не можна говорити про те, що вивчення сучасними юристами латинської мови має тільки академічне значення і, не будучи обумовленою інтересами практичної діяльності, є виключно традицією. Розуміння студентами важливості цього предмету приходить вже на старших курсах, коли, після вивчення римського права, історії держави та права, цивільного права, господарського права зарубіжних країн, вони бачать, як багато взяли сучасні правові системи з римського права, яка велика кількість римських юридичних термінів і понять використовується в сучасних юридичних системах і наскільки володіння хоча б основами латинської мови допомагає їх зрозуміти і засвоїти. Студенти першого курсу, вивчаючи латину, ще не повністю усвідомлюють її значення. Саме тому однією з головних проблем, які постають перед викладачем, є проблема мотивації студентів до вивчення мови.

Аналіз даних дослідження О. Балабаєвої підтвердив «необхідність пошуку конструктивних ідей для оптимізації навчання латинської мови та підвищення студентської мотивації, одним зі шляхів якої може бути модернізація традиційних засобів навчання. Нівелювати деякі об'єктивні й суб'єктивні стримуючі фактори розвитку мотивації потенційно могли б нові засоби навчання, які б частково брали на себе функції викладача, не обмежували б студента в часі, необхідному для розуміння навчального матеріалу, містили б більшу кількість роз'яснень конкретних прикладів» [1, с. 31]. Саме формування мотивації є одним із найважливіших завдань педагога. Викладання латинської мови не повинно носити абстрактний характер, бути відірваним від загальної юридичної освіти. Навпаки, воно має бути тісно пов'язане із загальним напрямком навчального процесу і бути визначене практичними потребами юристів. Викладачу необхідно довести до відома студен-

тів думку про практичну необхідність латинської мови через її зв'язок з іншими юридичними дисциплінами, які вони вивчають або будуть вивчати на старших курсах. Безпосередньо під час навчального процесу викладачу доводиться зблизити два предмети: латинську мову і римське право, показавши тим самим, наскільки важливим є перше для вивчення другого [2, с. 209].

Під час навчання латинської мови важливо не випустити з уваги мотивацію вивчення цієї мови, усвідомлену і підсвідому. Мотивацію визначають два провідних напрямки в змісті викладання цієї дисципліни:

1) принцип спеціалізації процесу навчання на основі професійно-орієнтованого матеріалу в області юриспруденції;

2) принцип оптимізації самостійної роботи як пріоритетний вид навчальної діяльності студентів.

Зазначимо, що навчання латинської мови студентів-юристів переслідує дві основні мети:

1) засвоєння термінологічного арсеналу, який використовується в юриспруденції;

2) вивчення основних положень римського права, без яких неможлива підготовка майбутніх фахівців-правознавців.

Щоб заохотити студентів пояснюємо, які переваги дає вивчення латинської мови:

1) вивчення латини значно прискорить Ваш процес оволодіння сучасними європейськими мовами;

2) латинь вивчається легко. А це допоможе зняти психологічні бар'єри і страх перед мовами, прибрати установку «у мене немає здібностей до мов»;

3) латина – мова рідкої краси і милозвучності. З точки зору психолінгвістики її позитивний вплив на людину є беззаперечний;

4) людина яка почала знайомство з мовами із латини, набагато швидше досягне успіхів в англійській, німецькій, французькій мовах. Недарма в гімназіях вивчали латину;

5) уміння застосовувати латину в лекціях, доповідях, статтях, дипломних роботах і т.д. різко підвищить Вашу конкурентоспроможність;

6) застосування латини в повсякденній мові зробить Вас більш цікавим співрозмовником;

7) знання латини говорить про високий інтелектуальний і культурний рівень людини.

Підсумовуючи, потрібно зазначити, що викладач повинен сформувати в студентів розуміння того, що знання мови – це не стільки мета, скільки засіб, необхідна умова для вирішення більш масштабних завдань, пов'язаних з їх професійною діяльністю, які виходять далеко за межі курсу латинської мови. Необхідно посилити мотивацію студентів через формування і розвиток пізнавального інтересу до латинської мови, використовуючи різні форми і методи викладання.

З метою діагностики спрямованості мотивації при вивченні дисципліни «Латинська мова» у 2016–2017 навчальному році проведено анкетування студентів першого курсу юридичного факультету Національного університету державної фіскальної служби України.

Всього в опитуванні взяло участь 90 студентів, яким було запропоновано висловити своє ставлення до 14 тверджень:

1. Вважаю, що вивчення латини є обов'язковим на першому курсі юридичного факультету.

2. Вважаю, що немає необхідності в окремій дисципліні «Латинська мова», оскільки термінологія вивчається і на заняттях із дисципліни «Основи римського права» та інших профільних дисциплін.

3. Латинська мова необхідна для моєї майбутньої професійної діяльності.

4. Не бачу перспективи вивчення мертвої мови, в практичній діяльності вона мені не знадобиться.

5. Ця дисципліна мені цікава, і я хочу знати з латини якомога більше.

6. Навчальні завдання з даної дисципліни мені не цікаві, я їх виконую, бо цього вимагає викладач.

7. У вивченні даної дисципліни мені достатньо тих знань, які я отримую на заняттях.

8. Для мене головним стимулом вивчення латинської мови є бажання добре скласти сесію і отримувати стипендію.

9. Вважаю, що теоретичні питання з даної дисципліни можна було б не вивчати.

10. Самостійно виконую всі завдання, не люблю, коли мені підказують і допомагають.

11. По можливості намагаюся списати у товаришів.

12. Коли я не розумію матеріал на занятті, я навіть не намагаюся опанувати його самостійно.

13. Мене засмучує, коли я недостатньо підготувався до заняття або пропустив його.

14. Якби у мене була можливість обирати дисципліни для вивчення за вибором, я обрав би дисципліну «Латинська мова».

Проведемо якісний аналіз отриманих даних. Абсолютна більшість студентів (82%) вважають обов'язковим вивчення латини на першому курсі юридичного факультету. Дещо менший відсоток опитаних (72%) вбачають необхідність в окремій дисципліні «Латинська мова», а 71% виявляють зацікавленість у ній. Проте 37,3% студентів вважають, що латинську термінологію можна опанувати на заняттях із профільних дисциплін, а 17% взагалі не бачать перспективи у вивченні мертвої мови, ставлять під сумнів її практичну значущість.

Розподіл думок свідчить на користь усвідомлення респондентами ролі латини у формуванні професійної компетентності юриста. Однак мотиви її вивчення є різними: 85,5% студентів визнають, що латина необхідна їм для майбутньої професійної діяльності; разом із тим 30% зізнаються, що головним стимулом вивчення латини для них є бажання добре скласти сесію й отримувати стипендію. Отже, досить великий відсоток респондентів керується у вивченні латини зовнішніми стимулами (матеріальними, мотивами самоствердження у колективі) тощо.

Отже, успіх навчання латинської мови на юридичному факультеті знаходиться під впливом мотивації, наявності мети, інтересу, самостійності та активності, які роблять процес пізнання захоплюючим та підвищує темп і обсяг засвоєння матеріалу [1, с. 30].

Висновки. Аналіз даних свідчить про те, що серед студентів першого курсу юридичного факультету під час вивчення латинської мови домінує середній рівень внутрішньої мотивації. При досить високому рівні усвідомлення необхідності вивчення латини середні показники навчальної мотивації зумовлені факторами як об'єктивними (складність самої дисципліни, відносно невелика кількість аудиторних годин), так і суб'єктивними (пасивність, уникнення труднощів тощо). Аналіз даних дослідження підтвердив необхідність пошуку конструктивних ідей для оптимізації навчання латинської мови, одним із шляхів якої може бути модернізація традиційних засобів навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балалаєва О.Ю. Дослідження мотивації вивчення латини студентами-ветеринарами. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2014. Вип. 199(2). С. 26–32.
2. Кацман Н.Л. Методика преподавания латинского языка. М.: Гуманит.изд.центр ВЛАДОС. 2003. 258 с.
3. Кузнецова І.В. Шляхи підвищення мотивації до вивчення дисципліни «Латинська мова та основи медичної термінології» в медичному університеті // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. Вип. № 5(49). С. 279–285.
4. Миленкова Р.В. Міждисциплінарний підхід до підготовки майбутніх юристів (на матеріалі викладання латинської мови) // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми. 2011. Вип. № 4-5. С. 336–345.
5. Приходько В.П. Римське право: навчальний посібник для студентів юридичних факультетів економічних вузів [Текст]. Суми: ПП Полігра, 2008. 196 с.